

UZZIŅAI

Viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir "rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību (organizatoriska un finansiāla palīdzība kultūras iestādēm un pasākumiem, atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.)."

Veidojot kopīgo, atšķirīgo nedrīkst pazaudēt

Jaunajā Cēsu novadā kultūras joma ir daudzveidīga. Sākot jau ar kultūras iestāžu nosaukumiem: tautas nami, kultūras nami, kultūras centri, saietu nami. Gadu gaitā veidojušās ne tikai tradīcijas pagastos un pilsētās, bet arī kārtība, kā kas tiek rīkots un finansēts.

Pašvaldības kultūras dzīves organizēšanai atvēlējušās dāsnu finansējumu gan amatiermākslas kolektīvu darbībai, gan kultūrmotikumu rīkošanai, tradīciju uzturēšanai.

Iedzīvotājiem aizvien bijis svarīgi, ka paši var iesaistīties amatiermākslas kolektīvos, ka vietējā tautas namā notiek koncerti, izrādes – gan pašu kolektīvu, gan viesmākslinieku. Pēdējie divi gadi, protams, ieviesuši izmaiņas, bet ierobežojumu laiks ir izturēts, un pamazām, ne vērienīgi, kultūras dzīve atgriežas ierastajā ritmā.

Taču ne tikai kovids, arī administratīvā teritoriālā reforma mudina pamainīt mērogu. Nupat novadā atsākušās sarunas par to, kāda būs kultūras nozares administratīvā struktūra. Pirms gada vairāku mēnešu garumā kultūras darbinieki tikās, pareizāk, satikās zūmā, lika kopā līdzīgo un atšķirīgo, lai iegūtu kopainu. Tika ieguldīts darbs, apkopojot datus, lai kļūtu redzams pozitīvais un negatīvais, kas maināms, uzlabojams. Ikviens, kurš kaut reizi dzīvē bijis spiests kaut ko mainīt, zina, ka tas nav ne viegli, ne ātri. Jautājumu, problēmu daudz, un, tās mēģinot šķētināt, rodas vēl jaunas. Katrā brīdī katram kas šķiet svarīgāks, citam nenozīmīgs. Kas vienam steidzams, citam ne.

"Kultūras jomā esam ļoti dažādi, katrs gājis savu ceļu. Gaidot reformu, mēs, septiņu novadu kultūras darbinieki, izdarījām lielu darbu, izveidojām savu modeli, taču tā dzīvotspējai nav finansiāla seguma. Kultūrā nav ļoti uzskatāmu izmērāmu rādītāju, tā ir sarežģīta, lai izveidotu vienotu sistēmu. Tāpēc arī citās jomās pārvaldības struktūra jau izveidota, jo tajās ir vairāk kopīga," stāsta Cēsu novada domes deputāte, Izglītības, kultūras un sporta komitejas locekle, Priekuļu kultūras nama mākslinieciskā vadītāja Inga Cipe. Viņa atzīst, ka pērn tika izdarīts ļoti liels darbs un tuvāko trīs mēnešu laikā būs redzami rezultāti.

Tikmēr darbs novada kultūras iestādēs rit, kā bijis. Lai gan ne gluži. Janvāris jau tuvojas beigām, bet kultūras darbinieki norīses vasarai plānot nevar, jo nav

zināms, kāds būs finansējums. Pieprasījumus lielākā daļa kultūras iestāžu iesniegušas iepriekšējā gada līmenī, pat nedaudz vairāk, rēķinoties, ka cenas augušas. "Arī par budžetu vēl sarunas notiek. Līdz šim samazināts nekas nav, bet, zinot, kāds ir sociālais budžets, daudzās jomās finansējums būs jāsamazina. Apsolīt, ka kultūrai naudu nesamazinās, nevar," saka I.Cipe, uzsverot, ka izlīdzināt finansējumu sadali nav vienkārši, ka jāņem vērā arī prioritātes. Un tā noteikti ir sociālā joma.

Par to, ka izdevumus vajadzēs samazināt, kultūras darbinieku vidū runas dažādas. Tiek minēts, ka varētu būt jāsamazina par 20 procentiem, citi zina stāstīt, ka naudas mazāk nebūs, jo ir arī jāgatavojas Dziesmu svētkiem, jāgādā tērpi.

"Pieņemsim, ka būtu no kaut kā, kas ieplānots, jāatsakās, taču jau visu laiku ir domāts, kā racionālāk, lētāk. Vienīgais, kur var samazināt finansējumu – pasākumu rīkošanai. Protams, varam nemainīt, nedot tīršanai paklājus, izpurināt tos paši. Pēdējos gados kolektīviem tērpi ir atjaunināti, taču ikdienā ir dažādi neparedzēti izdevumi, kaut vai salūst printeris. Labi, ka bija ietaupījums un varēja nopirkt," stāsta Vecpiebalgas kultūras nama vadītāja Zigrīda Ruicēna un pauž pārliecību, ka gan jau situācija nebūs tik kritiska. "Sākam kaut ko jaunu, katras pārmaiņas satrauc. Protams, gribas, lai viss skaidrs un zināms. Jāstrādā tādā situācijā, kāda tā ir. Kultūras darbinieki prot pielāgoties jebkuriem apstākļiem, noteikumiem, iespējām," viedokli pauž Z.Ruicēna.

Kovida dēļ pasākumi notiek reti un nelielā pulkā. Šajās dienās daudzviet cilvēki pulcējas barikāžu notikumu atcerēs. Tie, saprotams, ir bez maksas. Lai gan ne vienā vien kultūras namā maksas pasākumus vispār nevar sarīkot. Iemesls vienkāršs – nav biļešu. Pērn jūlijā vairs nebija derīgas biļetes, uz kurām rakstīti novadu nosaukumi. Vieni kultūras darbinieki pasūtīja jaunas ar pārvalžu nosaukumiem un vecās norakstīja, citi vecajām biļetēm virsū uzspieda zīmogus ar jaunās administratīvās vienības nosaukumu. Kā bija pareizi, neviens atbildi neveda. Norakstot, saprotams, bija izdevumi. Patlaban kultūras darbinieki nepasūta biļetes, jo nav zināms, kas uz tām jāraksta.

"Kultūras iestāžu uzturēšana būs apvienību pārvalžu ziņā. Tāpat arī kultūras dzīve, jo katrs vislabāk zina, kas kurā pagastā svarīgs. Katrā pagastā, pilsētā ir savas tradīcijas, tieši atšķirīgais ir interesants. Pārvaldību var centralizēt, kultūras dzīves organizēšana būs katra paša ziņā. Protams, būs kopīgi novada pasākumi," teic I.Cipe.

Cēsu novadā katrā kultūras, tautas nama vai kultūras centrā kaut uz nepilnu slodzi strādā

Citiem vajag mēģinājumu, lai izpaustos, iesaistītos, citam svarīgi sajūst koncerta gaisotni, vēl cits vislabāk jūtas skatītāju vidū. Kultūras lomu nevar pārvērtēt, tā ir ļoti nozīmīga.

kāds darbinieks. Izņemot Pārgaujas apvienību, kurā četrus tautas namos strādā divas darbinieces.

Katrā pagastā, pilsētā ir izveidojusies sava kārtība, kā kaut kas tiek rīkots. Strādājot kopā vienā pašvaldībā, veidojās sadarbība.

"Lai sarīkotu kādu pasākumu, vajadzīga komanda, kurā katrs zina, kas jādara, lai ietu uz vienu mērķi. Jaunpiebalgas novada pašvaldībā visi bijām kā viena komanda, jo kultūras darbinieks viens maz ko var izdarīt. Lielāku pasākumu rīkošanā iesaistījās daudzi, darīja, lai pagastā būtu kāds interesants notikums. Tagad tie pašvaldības darbinieki, kuri vēl strādās Jaunpiebalgā, katrs ir savā struktūrā. Vai viņi veltīs laiku, lai iesaistītos kultūras pasākumu rīkošanā," pārdomās dalās Jaunpiebalgas kultūras nama vadītāja Egīta Zariņa. Viņa arī atzīst, ka sarīkot pasākumu zaļajā režīmā nav problēmu, bet ir vajadzīgi papildspēki, kultūras darbinieki vieni to nevar. "Ir vajadzīgi cilvēki, kuri skenē sertifikātus, pārbauda dokumentus. Līdz šim citu jomu pašvaldības darbinieki nāca un to darīja. Ne jau par maksu, jo visi bijām ieinteresēti, lai pasākums notiktu. Vienmēr biju droša, ka būs, kas palīdz. Tagad pagastā pašvaldības kā komandas vairs nebūs," stāsta E.Zariņa.

Viņa arī uzsver, ka pagastu kultūras nami līdz šim apsaimniekoti atšķirīgi. Jaunpiebalgā kultūras nama štatu sarakstā uz nepilnām slodzēm strādāja elektrīķis, santehniķis, IT speciālists, cik pieejami turpmāk būs šie pakalpojumi, jo tie būs apvienību pārvalžu pārziņā?

Kultūras darbinieki atzīst, ka, nemaz nerunājot, ka nav zināms, cik būs naudas, ko varēs atļauties, ko plānot, ir daudz ikdienas sīkumu, kuriem risinājumi bija pašsaprotami, bet pašlaik risinājumu nav. Kaut vai, kurš veidos afišas. Daudzviet to darīja kāds pašvaldības darbinieks

bez papildu samaksas. Amatiermākslas kolektīvi regulāri brauc uz festivāliem ārzemēs, finansējumu piešķir pašvaldība.

Kad vēl tikai zīmējās jaunā novada aprīse, domājot par savu nākotni, amatiermākslas kolektīvu vadītāji taujāja ne vienam vien, kā mainīsies viņu atalgojums. Patlaban kolektīvu vadītājiem ar pašvaldību darba attiecības ir dažādas. Ir kolektīvu vadītāji, ar kuriem noslēgts beztermiņa darba līgums, un ir tādi, ar kuriem kultūras iestāde līgumu noslēgusi uz sezonu. Atalgojums katrā bijušajā novadā bija ļoti atšķirīgs un tāds arī saglabājies. Skaidrs, ka vismaz šosezon darba samaksā nekas nemainīsies.

"Ne jau visu var vienādot. Veidojot pārvaldības struktūru, ar amatiermākslas kolektīviem un vadītājiem ir jārēķinās. Vadītāju Latvijā trūkst. Tie, kuri brauc vadīt mēģinājumus uz atālajiem pagastiem, ir jānovērtē. Pieļauju, ka būs atšķirības atalgojumā," saka I.Cipe un atgādina, ka kultūrā ļoti liela loma ir personīgajai saskarsmei, komunikācijai. "Latvietis dziedot, dejojot tiek pāri visām bēdām. Latvietim kultūra ir psihologs. Citiem vajag mēģinājumu, lai izpaustos, iesaistītos, citam svarīgi sajūst koncerta gaisotni, vēl cits vislabāk jūtas skatītāju vidū. Kultūras lomu nevar pārvērtēt, tā ir ļoti nozīmīga," pārdomās dalās I.Cipe un piebilst, ka dzīve pati parāda, ja vairāk naudas ieguldīs kultūrā, mazāk vajadzēs sociālajai jomai.

"Dzīve jau nav apstājusies. Kolektīvi satiekas mēģinājumos, tiek domāts par svētkiem, koncertiem. Neziņas laiks vienmēr nedaudz izsit no sliedēm. Ir daudz jautājumu, uz kuriem gribas dzirdēt atbildes. Jāsaprot arī, kas līdz šim kultūras darba organizācijā darīts lieki, kam savukārt pievērsta pārāk maza uzmanība, jo katrā bijušajā novadā daudz ko darījām atšķirīgi. Pierasts plānot notikumus mēnešiem uz priekšu. Jau divus gadus tas nav iespējams. Protams, ceteram, ka vasarā kaut kas mainīsies. Gan būs skaidrība pārvaldībā, pasākumu rīkošanā, amatiermākslas kolektīvu darbībā. Tikai baida, ka lielajā novadā ikdienas darbā var rasties pārāk liels birokrātiskais slogs," saka Pārgaujas apvienības kultūras pasākumu organizatore Solveiga Lobuzova. □

Lappusi sagatavoja
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA Cēsu Druva".

Kultūras šogad būs vairāk

IVO RODE,

Cēsu novada domes Izglītības, kultūras un sporta norišu komitejas priekšsēdētājs:

“Plānojot Cēsu novada 2022.gada budžetu, esam saņēmuši no kultūras jomas pārstāvjiem lieliskas idejas, ar kuru palīdzību bagātināt un stiprināt kultūras piedāvājumu visā novadā. Plānošanas procesā vienotā mērķa, ka kultūra ir viena no mūsu prioritātēm, tādēļ finansiāli atbalstīsim teju visu pieprasīto finansējumu kultūrai. Papildu tam būs iespēja pieteikties un piedalīties virknē kultūras projektu konkursu, kas ne visos vēsturiskajos novados ir bijuši, bet šogad jau darbosies visā novadā. Šobrīd

noris arī darbs pie ārējā finansējuma piesaistes, un nav aizmirsts par Eiropas kultūras galvaspilsētas ietvaros plānotajām aktivitātēm, kas tiks īstenotas novadā lokālos kultūras norišu centros.”

ATIS EGLIŅŠ – EGLĪTIS,

Cēsu novada domes priekšsēdētāja vietnieks:

“Budžeta sarunas vēl notiek. Par kultūras pasākumu budžeta samazinājumu nav runa. Finansējums, kas pieprasīts kultūras pasākumu rīkošanai, netiek samazināts. Ja vēl pieskaita finansējumu no Valsts kultūrkapitāla fonda un citiem projektu konkursiem, pasākumiem vien visā novadā šogad būs ap miljonus eiro.

Nav runa par muzejiem. Strādājam, lai visā novadā būtu lielo kultūras notikumu – festivālu – projektu konkurss un kultūras projektu konkurss. Līdz šim ne visos bijušajos novados tādi bija. Budžeta projektā šim mērķim izzīmēts būtisks finansējuma palielinājums, salīdzinot ar pagājušo gadu. Tā tiks stiprināta kultūras dzīve visā novadā, kultūra būs pieejama pagastos.

Par vienu gan varam runāt – par ieņēmumiem no kultūras pasākumiem. Par to ar kultūras namu vadītājiem tiks runāts, analizēsim. Bet tas ir atsevišķas situācijas. Piemēram, ja ir zaļumballe, visticamāk, tiek pārdotas biļetes, vērts paanalizēt ienākumus. Tā ir iespēja vēl papildināt kultūras budžetu un vēl ko rīkot.” □

Radoši pieņemt izaicinājumus

Pandēmijas ierobežojumu dēļ kultūras iestādes ilgus mēnešus bija slēgtas, amatiermākslas kolektīviem mēģinājumi nenotika. Taču atvērta bija daba, ārtelpā tika rīkoti dažādi nelieli kultūrnotikumi, jo jāievēro, cik cilvēku drīkst nākt kopā. Apbrīnojama bijusi un ir kultūras darbinieku izdoma, prasme pieņemt izaicinājumus, uzdrošināties.

“Pamazām vien liela daļa to, kuri regulāri apmeklēja kultūras pasākumus, zaudēja interesi par ierastiem tradīciju svētkiem, arī kultūrnotikumiem, kas gadiem bijuši svarīgi. Tas nenozīmē, ka cilvēkiem vairs šīs tradīcijas nebūtu svarīgas, viņi vēlas, lai kas mainītos. Ir jādomā, kā saglabāt vērtības, kā tās iedzīvināt jaunā veidolā, gaisotnē. Daudzi vairs negrib iet uz pasākumiem kultūras nama zālē, grib, lai tie notiek interesantās vietās. Šis ir uzdrīkstēšanās un izaicinājumu pieņemšanas laiks,” saka Jaunpiebalgas kultūras nama vadītāja Egita Zariņa, piebilstot, ka apmeklētāji pat nevar iedomāties, ka kaut ko sarīkot dabā ir daudz sarežģītāk nekā kultūras nama zālē. Kaut vai nodrošināt apskāpošanu, apgaismojumu. Viņa vērtē, ka Latvijā piedāvāto pasākumu daudzveidība ir neiedomājami plaša. Katrā pagastā, pilsētā cenšas izdomāt ko jaunu. Un arī izdodas pārsteigt

sabiedrību.

“Esam noguruši no pārmaiņām. Kovids parādījis jaunas iespējas kultūrai. Jāmācās domāt jaunās kategorijās. Vecākajai paaudzei pārmaiņas ir vissāpīgākās. Viņiem ir tradīcijas, sava vērtību sistēma, kurā dzīvo. Šī paaudze pieradusi pie tradicionāliem koncertiem, izrādēm, jūtas vīlušies, ja nesāņem gaidīto. Protams, ne visi ir atvērti kreatīviem pasākumiem. Katra paaudze kultūrā meklē harmoniju un līdzsvaru, bet katru kultūra uzrunā citādi,” šo laiku raksturo Priekuļu pagasta kultūras nama mākslinieciskā vadītāja Inga Cipe. Viņa arī uzsver, ka ar savu piedāvājumu kultūrā aizvien vairāk iesaistās privātie uzņēmēji, iedzīvotāji to novērtē. Līdz ar to pašvaldību kultūras iestādes var izstrādāt un piedāvāt savus notikumus, kas saistīti ar tradīciju saglabāšanu un vietējai kopienai ir svarīgi.

“Mainās laiki, mainās cilvēki. Īpaši amatiermākslai šis ir sarežģīts laiks. Tiem, kuri tajā iesaistās, ir svarīgi satikties mēģinājumos, piedalīties koncertos, būt svētkos. Viņiem ir būtiski būt sabiedrībā. Tāpat kā tiem, kuri apmeklēja koncertus, pasākumus,” saka I.Cipe, paužot pārliecību, ka katras pārmaiņas ir izaicinājums, bet tās atnes ko jaunu, ko novērtējam tikai pēc laika. □

Arī katrs mazais pagasts dod savu artavu

■PRASMES JĀPILNVEIDO. Mārsnēnu amatiererteātra dalībnieki meistarklasē ar režisoru Aldi Pommeru.

Foto: NO ALBUMA

Jaunajā novadā, kur augstā līmenī tiek uzturēta kultūras dzīve un amatiermāksla, arī katrs mazais pagasts gatavs dot savu artavu.

Mārsnēnu tautas namā nav jāmaina pat plāksnīte uz ēkas, jo tajā vien trīs vārdi – Mārsnēnu tautas nams. Un tāds bijis vienmēr, un nekādas administratīvās reformas to neietekmē.

“Mārsnēnieši lepojas ar savu tautas namu. Viņi ir ļoti patriotiski, ar izteiktu lokālpatriotismu. Viņi vienmēr saka, ka ir no Mārsnēniem,” saka tautas nama vadītāja Inta Zaksa. Ar lepnumu viņa pastāsta, ka pagastā, kurā pērnā gada jūlijā pēc Pilsnības un migrācijas lietu pārvaldes datiem deklarēti 753 iedzīvotāji, darbojas seši amatiermākslas kolektīvi: dāmu deju grupa “Mare”, sieviešu vokālais ansamblis “Mona”, līnijdeju kolektīvs “Malide”, Mārsnēnu amatiererteātris, pirmsskolas bērnu dziesmu un deju ansamblis, ģitārspēles pulciņš. Pirms pandē-

mijas tika nodibināts pieaugušo tautisko deju kolektīvs. Diemžēl ierobežojumu laiks tā arī liedzis uzsākt darbību.

“Kopš no Liepas uz Mārsnēniem ir labs ceļš, mārsnēnieši kļuvuši aktīvāki. Tas ietekmē pārvietošanos, arī vēlēšanos vakarā aizbraukt uz mēģinājumu,” teic I.Zaksa un piebilst, ka, piemēram, amatiereteātri darbojas ap 20 pagasta iedzīvotāju. “Mārsnēnieši ir aktīvi cilvēki. Pagastā ir tradicionāli pasākumi, kas varētu ieinteresēt arī citus. Bet vasarā noteikti jābrauc uz zaļumballēm Klābes birzītē. Te notiek īstas lauku balles,” stāsta I.Zaksa.

Kaives pagasta kultūras dzīves organizatore Agnese Caunīte – Bērziņa uzsver, ka pagasta laudis ciena tradicionālās aktivitātes un savu reizi arī piedalās. Pagastā dzīvesvietu deklarējuši 300 iedzīvotāji, taču A.Caunīte – Bērziņa atzīst, ka kaivēnieši nav ļoti aktīvi. “Esam jau pieņēmuši, ka esam piederīgi Vecpiebalgai, un pasākumus, kas notiek bijušajā novadā, arī attiecinām uz sevi. Kad notika festivāls “Vecpiebalga atver durvis”, ieinteresētie kaivēnieši brauca uz pasākumiem kaimiņu pagastos,

tomēr sadarbība ar kaimiņiem maza. Uz Kaivi brauc skatīties kino, jo mums vienīgajiem plašākā apkārtnē ir 3D iespējas,” pastāsta kultūras dzīves organizatore un akcentē iespēju vasarā apmeklēt Kaives parku, kur ir estrāde ezera krastā. Te notiek koncerti, izrādes, arī balles. Bet diemžēl pasākumos apmeklētāju maz. No apkaimes pagastiem cilvēki nebrauc, uz Kaivi ir zemes ceļi, kuram gan patīk braukt pa putekļiem.

Kaives pagastā darbojas amatiereteātris, dažādu paaudžu sieviešu ansamblis un rokdarbu pulciņš. □

Cēsu novada pagastos un apvienībās tradicionāli kultūrnotikumi

- Zaubes savvaļas kulinārais festivāls
- Festivāls “Vecpiebalga atver durvis”
- Veselavas muižas svētki
- Straupes svētki
- “Mācies, meitiņ, zeķi adīt” Vecpiebalgā
- Cimdu diena Dzērbenē

- “Izvēlies Piebalgu!” Jaunpiebalgā
- Danči Lustūzī Līgatnē
- Papīra svētki Līgatnē
- “Dzīvo pie Gaujas, dziedī pie Gaujas” Taurenē
- Saimniekballes Ungurmuižā
- Lieldienas Rozulā

Lappusi sagatavoja SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA Cēsu Druva”.